Kulun Rabbiyle Buluşması: Namazın Kılınışı
Gönderen Kadir Hatipoglu - Aralık 07 2022 01:00:00

KULUN RABBİYLE BULUŞMASI: NAMAZIN KILINIŞI قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ﴿١﴾اَلَّذ ينَ هُمْ في صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾   (Mü’minûn, 23/1-2) قَالَ ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَأَقِيمُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ وَذَكَرَ أَشْيَاءَ أَحْفَظُهَا أَوْ لَا أَحْفَظُهَا وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي فَإِذَا حَضَرَتْ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ (Buhari, “Ezan”, 18) Âlemlerin Rabbi olan Allah’a sonsuz defa hamd ve senâ olsun; salât ve selam Efendimiz, rehberimiz Hz. Muhammed (s.a.s)’e, âline ve ashabına olsun. Cumanız mübarek olsun kardeşlerim. İnsan, Allah’a kulluk etmek için yaratılmıştır. İnsanın yaratanına karşı bu görevini ifasında ibadetlerin önemli bir yeri vardır. İbadetlerin de bir kısmı kuralsız dediğimiz belli zaman, mekan ve kayıtla sınırlı olmayan ibadetlerdir. Nafile türü sadaka, güzel söz, tebessüm, yardımlaşma gibi ibadetler bu kısma girer. Bazı ibadetler zaman, mekan ve şekille kayıtlıdır ki bunlara kurallı ibadetler denir. İslam’ın beş esasından olan namaz, oruç, hac ve zekat kurallı ibadetlerdir. Sohbetimize konu olan namazın, edasından önce, edası esnasında ve sonrasındaki hayatı tanzim anlamında

kuralları vardır ve bunların namazla mükellef olan Müslümanlarca bilinmesi gerekir. Kural olarak, bir ibadeti yerine getirmekle mükellef olan kimsenin yapacağı ibadeti geçerli olacak kadar asgari bilgilerini öğrenmesi farzdır. Namaz, Kur’an-ı Kerimde yüze yakın ayeti kerimede ele alınmış; namaz üzerinden insan tasavvuru yapılmıştır. Namazı kılanlar, namazını muhafaza edenler, namaza devam edenler, namazı zayi edenler, namazı hiç kılmayanlar, namaza üşenerek gelenler, namazla can ve malları emniyete alınanlar, namazdan gafil olanlar gibi namaz merkezli insan tasavvuru resmedilmiştir. Namazı inkar küfrü; terki fıskı (günahkarlığı) gerektirir. Namazın dikkat çekici bir özelliği de çeşitliliğindeki hikmettir. İnsanın tabiatı icabı karşılaştığı ya da karşılaşma olasılığı bulunan davranışlarında namaz merkezli bir hayat hedeflenmiştir. Örneğin, ihtiyaç için “hâcet namazı”, teşekkür mahiyetinde “şükür namazı”, güneş ve ay tutulmalarında “hüsuf ve küsuf namazları”, yağmur talebinde “istiska namazı”, ölen Müslüman için hem dua hem de ahde vefa anlamında “cenaze namazı” kılınması; başa gelen bela ve musibetlere karşı namazla yardım dilenmesinin istenmesi, namazın Müslüman hayatında nasıl merkeze konulduğunun ifadesidir. Biz bugünkü sohbetimizde namazın kılınışı hakkında bilgiler verip gerek yalnız gerekse cemaat halinde namaz kılarken dikkat etmemiz gereken hususlardan bahsedeceğiz. Cenabı Hak bizleri müstefîd eylesin. 1)   NAMAZIN ŞARTLARI/NAMAZA HAZIRLIK SAFHASI VE   DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR Namaza başlamadan önce yapmamız gereken bazı davranışlar vardır. Bunlara namazın dışındaki farzı ya da namazın şartları denir. Bunlar kısaca şöyledir: a.   Hadesten Taharet: Kısaca namaz öncesi abdest almak demektir. b.   Necasetten Taharet: Namaz kılınacak elbisenin ve namaz kılınacak yerin temiz olmasıdır. c.   Setr-i Avret: Namaz kılmadan önce giyinik olunmasıdır. d.   İstikbali Kıble: Namaza başlamadan önce kıbleye dönülmesidir. e.   Vakit: Namazı vaktinde kılmaktır. Namazı vaktinde kılmak esastır. Buna “eda” denir. Namazın özür hali olmaksızın vakit sonrasında kılınması haramdır. Özür halinden kasıt, kişinin elinde olmayan ve namaz vaktinin tümünü meşgul edecek kadar sıhhî durumlar (ameliyat vb.) ile uyumak ve unutmaktır. Namazı kendi vaktinin dışında kılmaya “kaza” denir ve bu durumda olan Müslüman sadece fevt olunan/kılınamayan namazını kaza etmekle yetinmez ayrıca bir gaflet hali varsa bundan dolayı da tövbe etmelidir. f.   Niyet: Kişinin hangi namazı kılacaksa o namaza niyet etmesidir. Niyetin asıl yeri kalptir; dille söylenmesi müstehaptır/iyidir. Namazın şartları noktasında genelde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır. Namaz kılacak kişi namazın dışındaki farzlarının sadece fıkhî boyutundan daha ziyade namazdan elde edilecek ahlaki tavırların ortaya çıkmasına vesileolacak huşûnun farkında olması gerekir. Namazın şartları fıkhın ötesinde insanı kötülüklerden alıkoyacak, altlarından ırmaklar akan cennetleri kendisine mekân kılacak namazın hazırlığıdır. Abdest bu anlamda sağlam olmalıdır. Efendimiz (a.s)’ın hadislerinde “kim güzelce abdest alırsa” diye başlayan ifadeler

“مَنْ
تَوَضَّأَ
فَأَحْسَنَ
وُضُوءَهُ” dikkat çekicidir. Namaz kıldığımız elbisemizin temiz ve bir o kadar da düzgün olması önemlidir. “Allah, utanılmaya en layık olandır” denmiştir. Cemaatle namazlarda Müslümanların camiye gelirken güzel ve temiz elbise giymelerinin yanında güzel kokmaları da esastır. Efendimiz (s.a.s)’in soğan ve sarımsak kokusu ile mescitlere gelinmemesi yönündeki tavsiyelerine bakılırsa, en azından vücut ve elbisenin pis koktuğu bir halde mescitlere gelinmesinin doğru olmadığı anlaşılır. Namazda örtülmesi gereken yerlerin örtülmesi (setr-i avret) farzdır. Özellikle cemaat ile namaz kılan kardeşlerimizin yaz aylarında giydikleri birtakım elbiselerin (gömlek ve tişört gibi) rükû ve secde halinde açılması, farzın ihlaline yol açabileceği gibi başka insanların dikkatlerini dağıtma noktasında da sıkıntılı olduğunu unutmamak gerekir. 2)   NAMAZIN RÜKUNLARI/İÇİNDEKİ FARZLARI VE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR Namaza başladıktan sonra selam verene kadar yapılması mutlaka gerekli altı farz vardır. Bunlar kısaca şöyledir: a.   İftitah Tekbiri: Tahrim tekbiri ya da başlangıç tekbiri de denir. Selam verene kadar namaz kılan kişinin başka zamanlarda yapılması mubah olan bazı fiilleri haram kılan tekbirdir. Dikkat edilmesi gereken husus cemaatle namaz kılarken imamdan önce bu tekbirin alınmamasıdır. b.   Kıyam: Ayakta durmak demektir. Buna güç yetiremeyen kimse oturarak namaz kılar. Buna da güç yetiremeyen kimse yatarak namaz kılar. Sandalyede namaz son çare denebilir. Kıyam halindeyken bir ayağın üzerine ağırlık verilerek gayr-i ciddi durmak doğru değildir. Farz namazlarda bu hal özür yoksa namazı bozar. Kıyam halindeyken secde mahalline bakılması namazın adabındandır. c.   Kıraat: Namazda belli miktar Kur’an okumaktır. Kıraat yerine getirilirken ayetlerin manasının bozulacak kadar yanlış okunması namazı bozar. Namazla mükellef olan bir Müslümanın namazı kılacak kadar Fatiha sûresi başta olmak üzere kısa sûreleri ya da ayetleri ezberlemesi farzdır. Kıraatin mahalli/yeri, kıyam halidir. Kıraat bitmeden rükûya eğilmek doğru değildir. Kıraatin namaz kılan kişinin kendisinin işiteceği kadar yapması gerekir. Özellikle cemaatle namazlarda farzın öncesinde ya da sonrasında kılınan nafile (revâtib) namazlarda ve farz namazdaki dua ve tesbihatta yanımızdaki kişilerin işiteceği tarzda sesli okumalar doğru değildir. d.   Rükû: Eğilmek demektir. Sırtın mümkün olduğu kadar düz olması önemlidir. Cemaatle namaz kılarken imamdan önce rükûya gitmek ya da önce kalkmak doğru değildir. Rükûdan hemen sonra beklemeksizin secdeye gitmek de doğru değildir. Ta‘dil-i Erkan (azaların rükunlar arasında sükun bulması) vaciptir ve kasten terki namazı bozacağından bu konuda dikkatli olmak gerekir. Tahmidin (
رَبّنَا لَكَ
الْحَمْدُ) yeri rükû sonrası kıyamdır. Bunun secdeye giderken söylenmesi ise yanlıştır. e.   Secde: Namazda Allah’a saygı için yüzü yere koymak demektir. İki secdeyi arka arkaya yapmak vaciptir. Secdede alnı ve burnu aynı anda yere koymak da vaciptir. Namaz kılanlarca bunlara dikkat edilmesi gerekir. Erkeklerin secdede kollarını yere yaymaları Hz. Peygamber tarafından yasaklanmıştır. Yine secdede her iki ayağın yerden kesilmesi ve bunun birkaç saniye sürmesi namazı

bozacağından buna dikkat edilmesi gerekir. Son olarak cemaatle namazda imamdan önce secdeye gitmek ve imamdan önce secdeden kalkmak doğru değildir. Yine cemaatle namazlarda secde halinde iken yandaki cemaatin secdesine mani olacak şekilde kolların açılması da doğru değildir. f.   Ka‘de-i Âhir: Namazda selam verdiğimiz oturuştur ve en az “ettihayyâtü” duasını okuyacak kadar bu halde oturmak farzdır. 3)   NAMAZIN KILINIŞI Namazın kılınış şekli vaazımızın başında okuduğumuz hadiste de geçtiği üzere Peygamberimizin namaz kılma şekliyle sabittir. Medine dışından gelerek bir müddet Hz. Peygamber’in yanında kalan kimselere Peygamber (a.s) gidecekleri zaman şöyle buyurmuştur: “
ارْجِعُوا
إِلَى
أَهْلِيكُمْ
فَأَقِيمُوا
فِيهِمْ
وَعَلِّمُوه&#16
15;مْ
وَمُرُوهُمْ ...
وَصَلُّوا
كَمَا
رَأَيْتُمُو&#16
06;ِي أُصَلِّي
فَإِذَا
حَضَرَتْ
الصَّلَاةُ
فَلْيُؤَذِّ&#16
06;ْ لَكُمْ
أَحَدُكُمْ
وَلْيَؤُمَّ&#16
03;ُمْ
أَكْبَرُكُم&#16
18; Ailenizin yanına dönünüz ve orada ikamet ediniz. Onlara bildiğiniz şeyleri öğretiniz ve (benden öğrendiklerinizi onlara) emrediniz. Beni nasıl namaz kılıyor gördüyseniz siz de öyle namaz kılınız. Namaz vakti olduğunda (namaza hazırlandığınız da) sizden biriniz ezan okusun, (sizin içinizden/bilenlerden) yaşça en büyük olanınız da imamlık yapsın.” (Buhari, “Ezan”, 18) Namazın kılınışına gelince namaz öncesi farzlar yerine getirilir. Bunlar yapılırken de Hz. Peygamber bunları nasıl yapmışsa öyle yapılır. Hangi namaz kılınacaksa niyet edilir. Niyetin çok uzatılması ve detaylandırılması gerekli değildir. Cemaatle namazda “uydum imama” sözü ilave edilir. Eller, erkekler için başparmaklar kulak yumuşaklığına değecek şekilde kaldırılır ve الله
اكبر diyerek tekbir alınır. El ayasının/içinin yüze bakacak şekilde yapılması yanlışına düşmemek gerekir zira avuç içi kıbleyi göstermelidir. Gerek yalnız gerekse cemaatle namaz kılanlar
سبحانك اللهم
duasını okur. Arkasından اعوذ
بالله من
الشيطان

الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم denir ve Fatiha sûresi okunur. Arkasından besmele çekmeksizin başka bir sûre ya da en az üç ayet okunduktan sonra الله اكبر diyerek rükûya gidilir. Burada en azı bir defa; tavsiye edileniyse üç defa olmak üzere سبحان ربي العظيم (Azîm/yüce olan Allah’ı tesbih ederim) denir. Sonra rükûdan kalkarken tesmî‘ yani سمع الله لمن حمده (Allah kendisine hamd edeni işitti) der ve doğrulur. Kısa süreli bu kıyam halindeyken ربنا لك الحمد (Ey Rabbimiz! Sana hamdolsun) –tahmîd-denir. Sonra intikal tekbiri ile الله اكبر diyerek secdeye gidilir. Burada alın ve burun aynı anda yere konur. Erkekler dirseklerini yere koymaksızın ve ayaklarını yerden kesmeksizin yine en azı bir; tavsiye edileni en az üç defa olmak üzere سبحان ربي الأعلي (Yüce Allah’ı tesbih ederim) der. İki secde arasında (celse) en az bir defa سبحان الله diyecek kadar beklenir. Burası dua mahalli olduğu için arapça olmak şartıyla dua edilebilir. Sonra yeni bir tekbirle ikinci secdeye gidilir ve aynı tesbihat yapılır. Dilerse secdede arapça olmak şartıyla dua edilebilir. Bu anlatılanlar bir rekat içindir. İkinci rekatin başlangıcı direk besmele, fatiha ve zamm-ı sûreyle devam eder. İlk rekatta olduğu gibi usulüne uygun rükû ve secdeler yapıldıktan sonra oturulur. Bu oturuşta selam verilmeyecekse ki buna kade-i ûla ya da kade-i evvel denir. Burada ettihiyyâtü duası okunur ve intikal tekbiri ile üçüncü rekata kalkılır ve namaza devam edilir. Selam verilen oturuşlarda ettehiyyatü duasının arkasından salli-barik ve Rabbena duaları ilave edilir. Bunlardan sonra da önce sağa sonra selam verilip namaz tamamlanır. (İkindi namazının farzından önceki sünnet, yatsı namazının farzından önceki sünnet, en azı dört rekatta selam verilen teravih namazlarındaki ilk oturuş ve dört rekat kılınan/kılınmak istenen tüm regâib/nafile namazlarda ettehiyyatü duasından sonra salli-barik duaları da eklenir ve üçüncü rekata kalkıldığında sübhaneke duasıyla başlanılır) Üç ve dört rekatlı farz namazların üçüncü ve dördüncü rekatlarında Fatiha sûresinden sonra zamm-ı sûre okunmaz. 4.   CEMAATLE NAMAZDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR a.   Kendisine uyulan imam hiçbir şekilde geçilemez. İmam, uyulmak için vardır geçilmek için değildir. b.   İmamın arkasına duracak kişilerin en azından sair zamanlarda imamlık yapacak derecede bilgili olması gerekir. c.   Bir mescitte görevli kimseler dışında kalan cemaatin, namazlarını hep aynı yerde kılmaları uygun değildir. d.   İmama uyan kişi dua ve tesbihatı kendi içinden okur; sûreleri okumaz, imama uyar. e.   Bir camide ezan ve ikamet ayakta dinlenilmez. Ezan okunurken ya da ikamet getirilirken aslolan oturarak dinlemektir. f.   Saf düzeni Müslümanların cemaat becerileri ve disiplinini gösterir. Bu bakımdan saflar ön yerlerden itibaren doldurulur ve

mümkün mertebe safta sık durulur. Cemaatin, imamın başlangıç tekbiri ile (onu geçmeksizin) namaza başlaması Rasûlullah tarafından tavsiye edilmiştir. Bu sebeple farza başlanmadan önce saf düzeninin tamam olması gerekir. Müslümanların saf tanziminde birbirlerini öne geçirme çabasıyla meşgul olmaları doğru değildir. g.   İlk rekata yetişmek için koşmak gerek cami içinde gerekse cami dışında asla doğru değildir. Efendimiz (s.a.s)’in ifadesi ile vakar ve sekînetle hareket etmek gerekir. h.   Namazın ilk rekatine yetişilmediğinde (mesbuk) namazı tamamlamak, fıkhî bilgi gerektiren durumdur. Cemaatle namaz kılan kişinin bunu öğrenmesi şarttır. i.   Namaz sonunda selamın ardından yapılan yeni selamlama/tesbîhat bitinceye kadar namaz kılan kişinin oturması önemlidir. Bunun cemaatle ya da tek başına namaz kılınması arasında fark yoktur. Hz. Aişe annemiz bunu şöyle haber vermiştir: “مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْلِسُ بَعْدَ صَلَاتِهِ إِلَّا قَدْرَ مَا يَقُولُ اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ “Nebî (a.s) namazın peşinden ‘Allahümme entes selam ve minkes selam. Tebarekte ya ze’l-Celâli ve’l-İkram’ (Allahım! Sen selamsın, -selamın kaynağı Sen’sin- selam da Sen’dendir. Ey Celal ve İkram sahibi Allahım Sen yücesin) diyecek kadar otururdu”. (İbn Hanbel, Müsned, c. 43, s. 124, hadis no:25979; Müslim, “Mesacid”, 26) Hz. Peygamber döneminde bunun müezzin eşliğinde söylenmemesi durumu değiştirmez kanaatindeyiz. 5.   NAMAZDA HUŞU Huşû, kişinin Allah (c.c) karşısında kalbi daima korku halinde olduğu halde bağlanması (ümidini kaybetmemesi); (Cürcani, Ta‘rîfât, s. 132) kalbin Allah’ın önünde tevazu ile kıyamı/duruşu (İbn Kayyım, Medaricu’s-Sâlikîn, 1/521) diye tarif edilmiştir. Kur’an’da Müslümanlar için namazın şeklinden ziyade namazın kazanımlarına yönelik bir gaye istenmektedir. Zira uygulama Hz. Peygamber aracılığı ile öğrenilecektir. Bunun yanında Peygamberin rehberliğinde aslolan namazın hayatın

tümüne dair kazanımları değişik ayetlerde ifade edilmiştir. Örneğin, kurtuluşa erenler anlatılırken vaazımızın başında okuduğumuz ayet-i kerimede: “
قَدْ
اَفْلَحَ
الْمُؤْمِنُونَ﴿١﴾اَلَّذ
ينَ هُمْ في
صَلَاتِهِمْ
خَاشِعُونَ
﴿٢﴾   Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir; Onlar ki, namazlarında huşû içindedirler”
(Mü’minûn, 23/1-2) Mearic Sûresinde cennette ağırlanacak kimselerin özellikleri sayılırken:
وَالَّذينَ
هُمْ عَلٰى
صَلَاتِهِمْ
يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾   Namazlarının gereklerini titizlikle yerine getirenlerin” (34. ayet) sayılması, namazın Allah’tan hakkıyla korkanlara ağır gelmeyeceğinin
وَاسْتَعينُوا
بِالصَّبْرِ
وَالصَّلٰوةِ وَاِنَّهَا
لَكَبيرَةٌ
اِلَّا عَلَى
الْخَاشِعينَ ﴿٤٥﴾   Sabır ve namazla Allah’tan yardım isteyin. Şüphesiz bunlar, Allah’a huşû ile boyun eğenlerden başkasına ağır gelir. (Bakara, 45) bildirilmesi dikkat çekicidir. Efendimiz (s.a.s): “
خَمْسُ
صَلَوَاتٍ
افْتَرَضَهُنَّ اللَّهُ
تَعَالَى
مَنْ
أَحْسَنَ
وُضُوءَهُنَّ
وَصَلاَّهُنَّ
لِوَقْتِهِنَّ وَأَتَمَّ
رُكُوعَهُنَّ
وَخُشُوعَهُنَّ كَانَ لَهُ

عَلَى
اللَّهِ
عَهْدٌ أَنْ
يَغْفِرَ
لَهُ وَمَنْ
لَمْ
يَفْعَلْ
فَلَيْسَ
لَهُ عَلَى
اللَّهِ
عَهْدٌ إِنْ
شَاءَ غَفَرَ
لَهُ وَإِنْ
شَاءَ
عَذَّبَهُ Namaz beş vakittir. Allah onu sizlere farz kıldı. Kim güzelce abdest alır, onları vaktinde kılar rükû ve huşusunu tam yaparsa onu bağışlamak Allah’ın onun üzerindeki bir vaadidir. Kim böyle yapmazsa Allah’ın o kişi için bir vaadi yoktur. Dilerse bağışlar dilerse azap eder” (Ebû Davud, salat, 9) buyurmuş, namazda huşuya dikkat çekmiştir. Huşunun yeri kalptir ama onun alametleri vücudun diğer azalarında da görülür. (İbn Kayyım, Medaric, 1/521) Hz. Peygamber mescitte namaz kılarken sakalıyla oynayan birini görünce: “Eğer şu kimsenin kalbinde huşu olsaydı azalarında da olurdu” buyurdu. (San‘ânî, Sübülü’s-Selam, 1/250) Kalbin gaflette; azaların selamette olmasına ise “münafıkların huşusu” denmiştir. İbn Ömer’in rivayet ettiği bir hadiste Peygamberimiz (a.s): “
تَعَوَّذُوا
بِاللهِ مِنْ
خُشُوعِ
النِّفَاقِ "
قَالُوا: يَا
رَسُولَ
اللهِ، وَمَا
خُشُوعُ
النِّفَاقِ ؟
قَالَ: "
خُشُوعُ
الْبَدَنِ
وَنِفَاقُ
الْقَلْبِ Sizi nifak karışmış huşûdan sakındırırım” buyurdu. Nifak/münafık huşusu nedir Ya Rasûlallah! Dediler. Peygamberimiz cevaben: “bedenin/azaların huşû duyup kalbin nifak duymasıdır” buyurdu. (Suyûtî, Cami‘u’l-Ehâdîs, hadis no: 39531) Namazda huşu sahibi olabilmek için maddi ve manevi hazırlık, ilim (namazın farzı, vacibi, sünneti gibi bilgiler), hikmete dayalı tefakkuh (farkındalık/kimin huzurunda olduğunun bilinci), zikir, dua ve tesbîhatında tefekkür (tefehhüm; manada derinlik) ve namaz sonrasında istikameti hedeflemek gerekir. Bütün bunlar Necip Fazıl’ın: “Hiçbir

şey namazla bitmez her şey namazla başlar” sözleriyle de anlaşılabilir. Buradan konuya yaklaşırsak namazın bizim hayatımıza neler kattığının muhasebesini yapmak zorunda olduğumuzu daha iyi anlamış oluruz. Kıldığımız namazlarımızın bizi nerden nereye getirdiğini, namaz kılmayanlara göre ne denli kazanımlar sağladığını, daha kaliteli Müslüman olmamıza ne tür katkı sağladığını sorgulamamız gerekir. Namazın sadece kul ile Allah arasında bir iletişimin ötesinde anlam taşıdığını “ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ” (Ankebut, 29/45) ayetinden öğrendiğimize göre en azından şu sorunun cevabını bulmak zorundayız: Yeryüzünde bizden başka böylesi cami‘ bir ibadet eden kimse yok. Bu tespit Hz. Peygamber’e aittir. (Buhari, “Mevâkit”, 24) Sayıları milyonları bulan namaz ehl-i Müslümanlar daha yaşanılır bir dünya için neler yaptı, neler yapıyor? İçinde yaşadığımız şehirde Müslümanların toplam sayısı 23 senede Hz. Peygamber’e iman etmiş sahâbeden daha fazla iken yaşadığımız şehri evlerinden caddelerine varıncaya dek ne kadar münevver yapabildik? Ve namazlarımız bütün bunlara ne tür katkı sağladı?